

ORGANULU

LUMINAREI.

Gazeta Beserecésca, Politica, e literaria.

Cu pre Gratiosa invoientia.

Sambata

Nr. XXXII.

9 Augustu. 1847

VIENA, 13: 25 jul. Inmormentarea ucisului parocu si Canonicu de r. grecescu unitu se tienu in astadi demanétia; totu atunci fu santita de nou beserec'a S. Barbare in carea se impleni for'delegea. Se vorbesce, cum ca ucigatoriulu, pre cum se spune un cantaretiu a beserecei, numai de catu dupa implenirea for' delegei sari in Dunare, si se aflá dein giosu de Posonu.— Deschiderea dietei unguresci se dice a fi desipta pre 12 nov. st. u., si cá Maiestatea Sa o va deschide in persona.

Éta ce scrie un corresponsente dein Viena despre acestu omoru infricosiatu catra ogazeta francésca: „De un tempu in coce curá in Viena rumorea, cum ca D. Pazlefsky (asia scrie jurnalulu), carele se tragea deintr'o familia nobile polonesca, ar fi denunciátu pre unele membre dein aceea nobilime, ce se aflasera mestecate in conjurarea dein urma, si cá amicii personelor denunciate aru fi juratu asi resbuná asupr'a preutului.

„Aici credu tare omenii, cum ca D. Pazlefsky fu victim'a unei atari resbunári, si intr'adeveru ce se pare ai dá un ce gradu de probabilitate e, cá tote obiectele pretiose, ce se aflau pre D. Pazlefsky ser'a trecuta, se aflara pre densulu si dupaucidere, precum: un cronometru minunatu anglescu de auru repetitoriu, done inéle incarcate cu diamanturi, o tabachiare de auru etc., si cei mai multu, neci macar' un lucru nu se instrainá dein besereca.

„Tote prepusese cadu pre un cantaretiu de la Sta. Barburá, carele chiaru dein dioa ucideri nu se mai vediu, cummele Kowatzi (!), un omu teneru cu patimi ardiatorie, si elu nobil galitianu, si de care se crede a fi potutu fi instrumentu ureloru politesci.“

O corespondentia in gazeta nemtiasca dein Brasiou, dice cá ucigatoriulu a fostu romanu.

CLUSIU, 2: 14 aug. In Sied. dictale LXXV, SS. si OO. se suatira despre darea recruteloru.

Exc. Sa presidentele inscientiandu cum ca si R. Guberniu voiesce a luá parte in desbaterile asupr'a acestei materii, acest'a numai de catu se infacisia, si desbaterile se incepura supu presidiulu Exc. Sale D. Gubernatoriu. In urm'a acestor'a, spre inlesnirea suatuiriloru se determiná, a se intrebá prein midilocirea unei deputatiuni la Exc. Sa Comisariulu R. si Supremulu Comandante numerulu lipseloru in cele trei regimente unguresci; care facunduse si poftit'a incunoscen-tiare comunecanduse se dede la dictatura si la desbateri preliminarie. Dupa care in urma se determiná, cá intru o Adresa umilita catra Maiestatea Sa se se descopere, cum ca SS. si OO. cu

multiemita acceptara Rescriptulu Maiestatei Sale in treb'a recruteloru intogm'a dupa sunetulu legiloru, si cumca intru un art. de lege voru presentá numerulu recruteloru dupa trebuentia, ér' intr'altu articlu SS. si OO. voru determiná si modrulu, dupa care au a se aduná recrutele; carele, aldoile articlu, de nu ar aflá intarire dela Maiestatea Sa, atunci sese roge de Maiestate, cá sese indure prein R. Guberniu a stringe recrutele dupa modrulu ce seva aratá in acelesi aldoile articlu.

—Locustele, dupa inscientiarea gazeteloru unguresci dela Clusiu si nemcesti dela Brasiou, incepura pre mai multe locuri in Transilvania a se aratá si a face predi; asia pre Muresiu dela Veciu pan'la Curtifaia, Gernesigu, Sarombercu, santu-loan'a, mai incolo pre la Olpretu, Secu si in mai multe locuri dein Comitatele Clusiuului, Solnocului si a' Dobucei. La Blasiu si in pregiuru inca nu se vediura, far' numai cate un'a in septaman'a trecuta.

ORASTIA. 14 aug. st. n. Adi la 10 ore s'a pusu pétr'a de fundamentu la scol'a ev. ref. de aici, dupa ce de la locurile mai inalte ungu-rimea capatá satisfacere in contra Sasiloru*). Era redicatoriu de anima a vedé, cum se aduna poporulu fara destingere a confesiunei releg. asia si romanii dein sate, carii aici si-dau pruncii la invetiatura. Preutulu secundariu de aici tienu o predica energiosa, dein carea merita ase insemná cuventele. „Nu e ucigasiiu celu ce ucide trupulu, ci celu ce ucide sufletulu, - Nerone si Domiti-anu arsera pre crestini, bagandui in saci, ci Julianu le au derimatu scolele“.—Asia dar' celu dein urma a fostu mai ucigasiiu.—Tempulu dá facie cu straformarea, — se traésca celu ce va invinge.

—v.—J—

TURDASIU 1 aug. St. n. Anu ajunsu tempuri grele si cercustari vitrege; lips'a provenita dein scumpetea bucateloru dusesse poporulu la be-utur'a vinarsului, care pangaresce si mai tare pre al nostru poporu nepreceptu si lipsitu de invetiatura. De ci la provocarea preutulu ref. de aci, D. N. S. notariulu satului fu celu deantain pe aici, carele se radica cu cuventu potente romanescu asupra beuturii vinarsului. Cuventelei se prinsera, ele produsera frupturi, cá ci mai toti locuitorii satului se lapedara de a mai bé vinar-su, subscrienduse, si dandusi cuventulu de omu

*) Solenitatea acést'a érá se fia in. 28 a l. tr., de nu se impiedecá dein partea sasiloru, precum s'a descriu in Gazet'a ung. de Clusiu M. si J. Nr. 64.

de omenia. E o chiamare forte frumoasă, candu un singuru individuu e in stare a efaptu' atata. Se dé D. dieu ne pregetare notariului energiosu, ca indemnările mantuitorie se se latiésca in tota impregiurimea, si se fia si de altii urmate. Tibur.

A N G L I A.

PARLAMENTULU se prorogà dupa forma pan'la 21 Sept. a. c., ci numai de catu totu intru acea di esì un edictu regescu, prein carele cestu de acum se desface, si se demanda, ca altulu nou alegunduse se se adune pre mai susu atensulu terminu. Parlamentulu, carele, de nui ceru interesele politice o desfacere mai in curundu, preste totu se renoesce totu la siepte ani, cestu de acum fù alesu in a. 1847, si se deschise in 11 augustu, si erà al 14-le de'n seclulu de acum. In catu pentru Sesiunea dein estu tempu, inca neci jurnalulu ministerial Morning-Chronicle nu e multiemitu, cu atata mai pucinu cele lalte partide, si alesu a protectionistiloru.

Un jurnalulu anglescu publica urmatori'a statistica de naufragiuri anglesci. „In anii 1833, 1834 si 1835, in carii Anglia posiedea 24,500 nài, in fia care anu perira preste totu cá la 610 nài de cele cu 210 de tone, si 1550 de omeni. In anii 1841 si 1842 numerulu nàiloru se sui mai la 29,000, ér' pierderea preste totu fù cá de 611 nài si 1050 de omeni pre anu. De atunci numerulu vaseloru totu mereu se inmultì, ér' proportiunea införtunielor totu intr'un'a scadiu, asia cátu in 1846 dein 32,000 vase ce se tienea de Anglia si dependentiele ei numai 537 au peritu.

DE curundu sosi in portulu dela Cove, in Comitatulu Cork, o fregata de Nord-America dela New-York (l. nin-iore) incarcata cu 1800 de tone de bucate, in donu tramise de Unitele-Staturi pentru seracii dein Irlandia. Ea aduse 30 de ladi vestimente, 10 ladi té, 1113 saci de ovesu, 2152 saci cucuruzu, 1103 saci bone, 1017 saci farina, 6 buti mazere, 7 buti crumpe, 8 buti secara, 13 buti farina de grau, 85 buti de cucuruzu, 122 buti bone, 210 buti urezi, 4 buti carne de vita sarata, 6 buti carne de porc sarata, si 5179 buti de farina de cucuruzu. „Firesce, adauge correspondentele dein Washington, cá fregata e neintrarmata, pentru cá lenga o asemenea incarcatura, unde ar mai fi fostu locu si pentru tunuri? La tota templarea, acesta tramitere adeveresce acea buna starea si fuintanele de ajutoriu ale acestei tieri. Dupa ce noi anu traitu in prisosentia, amu provediutu in Mexico o armata, si o giuimetate de lume cu bucate, inca mai donamu si seraciloru un asia quantu; si pre candu mic'a nostra flota cuprinse tote porturile Mexicane de catra resaritu, si blocà pre tote cele de catra apusu, mai tramitemu inca dona fregate nu cu tunuri ci cu donurile lui D. dieu la fratii nostri flamendi in Europa. Si pentru Germania si Scotia se culege. Scirile mai noua dein Europa despre suirea pretiuriloru impinsera si aici pretiurile si de almintrea pre inalte inca mai susu, ci numai de catu se afla, cum ca adunatur'a intrece preste lipse. Pre canalele Erie numai intru o septamana sosira la 600 mii buti de farina in piatiu, si dupa prospectele de un secerisii destulu de avutu for' indoieia mai multe incarcaturi se afla pre cale catra porturile Unitelor Staturi. In est'annu cam cu trei-patru milioane jugeruri de pamentu

mai multu s'a lucratu, si de cumva tempulu nu-mai ceva va partini satenului, asia adunatulu cucuruzulu anevoe va fi mai giosu de cincisute milioane de galete, intr' adeveru o producere giganteca pentru o tiera a caria locuitori anevoe numera preste 24 milioane suflete. E desfatata a ascultá pre colonii nostri vorbindu. Pan' acum avuramu tempu pre uscatu, macar' nu lipsira versari de ploia rocoritorie. „As' nopte ploa un milionu de taleri“, audii dicundu un colonu.—„Ce un milionu—celu pucinu diece milioane au ploiatu“, respunse celalaltu,—adeca pretiulu de atatea milioane pentru productele pamentulu. Tote mergu acum dupa milioane, etc“.

—Scirile mai noue aducu, cum ca Lionel Rothschild (judeu) fù alesu deputatu de partea cetatei (city) Londonului cu 6745 voturi, impreuna cu ministrulu Lord. J. Russel, M. Pattison, si M. Masterman. Alegerea milionariului judeu, cá se siedia in cas'a parlamentulu celui mai nesuferitoriu crestinescu, va se destepete noue lupte si desbateri, care pre cum se pare se voru incheia cu deplina emanciparea judeiloru in Anglia.—Alegerile se facu pe-morte in tote partile, si dein catu se cunosce dein cele publicate pana' acum, maioritatea e pentru ministeriali.

—Cas'a deingiosu a Parlamentulu anglescu, ce acum numera 658 membre, dela inceputu sta dein trei Staturi, ca si Curi'a a dona in Borussia, adeca dein calaretii-Comitatelor, reprezentatorii-cetatiloru, si repres. casteleloru. In dilele lui Eduard III léfa unui calaretiu pre di erà 4 sillingi (2fl. c. m.) ér' pentru ceilalti cate 2 sill., ce locuriloru mai mici se parà a fi pre multu. Acum, membrii parlamentulu demultu nu tragu neci o léfa,—cu atata mai bene pentru aristocrati'a banosa. Numerulu de acum al membriloru e dela Carolu II. in coce, si se lasà in locu prein reforma'a parlamentulu in 1832. Dupa acesta reforma numai Cetatea London (City) are dreptulu de a tramite 4 deputati (v. mai susu): 135 de cetati si alte locuri in Anglia si Valia impreuna cu universitatile dela Oxford (Oxonium) si Cambridge (Cantabrigia), alevu cate 2 membre, ér' alte 67 numai cate unulu. Ca se pota fi cine va alesu, trebuie se aiba in Comitate posesiune cu venitu de 600 p. st. (ca la 6000 fl. c. m.), ér' in cetati giuimetate atata; singuri reprezentantii universitatiloru sunt scosi, de suptu acesta indetorire. A fora de alte mai multe persone, alesi nu potu fi preutii de neci o marturisire; si ori cine sciendu ca nu pote fi alesu, acceptéza alegerea, pre fia care di ce a siediutu in parlamentu, trebuie se platésca glob'a de cate 500 p. st. De bancrutéza vreun membru, intr'un anu se scote dein parlamentu, in care restempu de nusi imbunatescesce starea, si-pierde scaunulu de totu in parlamentu, si alegerea se face de nou.

F R A N C I A.

Ieronimu Buonaparte, exregele Vestfaliei, cu fiulu sen, dobendi facultatea de a se asiedia cu locuentia'a in Francia. (W. Z.)

Ministrulu dreptatei publica o socotela generaria despre administrarea dreptatei in Francia in anulu 1845. Noi estragemu ce nise pare mai interesante pentru starea morale in acea tiera. Dein 11,048 de morti, a caror'a cauza s'ar poté vedé deintru antaiu a fi suspecta, 6908 avura templari diverse, 1057 murira neprevediatu, si 3084 se ucisera singuri.—Numerulu ucigatoriloru

de sine în 1845 întrece pe celu deîn 1844 cu 111, și numai cu 64 pe celu deîn 1843.—Deîn acei 3084 suicidi, 2332 sunt bărbați (76 pr. c.) și 725 femei (24 pr. c.); 16 bărbați și 4 femei nu ajunsera la etate de 16 ani; între acestia se afla prunci de 7, 8, și 10 ani; cei mai mulți sunt deîn etatea dela 30—50 ani cu numărulu 1201, cei mai pucini sunt cei preste 80 de ani cu numărulu 41. Cei mai mulți se afla în cele trei luni de véra: juniu, julu, și augustu cu numărulu 922, cei mai pucini în cele de érna: dec.—febr. cu num. 545.—Modrulu mai latitu desuicidiu vine și acum nedusirea preîn spendiurare (1110), au inecare (995); 432 se ucisera cu arme de focu, 213 se nedusira cu abure de carbuni; acestu deîn urma mai alesu în departamentulu Sennei.—Indemnurile la suicidiu sunt mai totu aceleasi în totu anulu: necadiurile animei, zelosi'a, urmarile desfreuari, misielatatea, infortuniele, superarile domestice, dorulu de a scapá de durorile fisice, sunt cauzele mai ordinare.

I T A L I A.

Despre turburările de curundu deîn Roma, asia judeca un Corespondente de acolo deîn 9: 21 jul. „Multa larma pentru nemica! De vomu luá amente la acea fapta adevérta, cum ca la neci unulu deîn cei prinsu nu se aflara arme neci sume mari de bani, cu atatu mai pucinu în moneta straina, etc. mai ca e cu nepotentia a nu crede, cum ca tota acésta paruta conjuratiune deîn 17 ale acestia a fostu numai o spaima. Ce e dar' deîn tote ce se graira dela 17 pan'acum? precurtu urmatoriele: Intrarmarea gardei cetatiáne lafam'a unei conjurari prestetotu latita, facultatea Cardinalelui Grassellini deîn postulu sen, sosirea Cardinalelui Feretti în minutulu candu alta parte a cetataniilor se infacisia la servitiulu de paza, intrarea lui în nou'a stare de Secretariu a Statulu în 17 ale acestia, lucrarea lui fora pregetare, bun'a portare a gardei cetatiáne spre ténerea ordulu bunu, nentemplarea neci macar' un'i escesu material, ci nencetat'a turburare arangurilor celoru mai inalte preîn necostenit'a latire de vorbe rele asup'r'a personelor aduse în prepusu reu înaintea poporulu, și altele asemenea. Una e, ce imbucura mai multu dupa tote aceste misicari, sentiulu pentru publicu pretutendinea desteptatu, ce și la nobilimea de aci se intende, și anumitu pre principi ia indemnatu a luá o parte insemnata deîn sacrificiele și greutatile impuse preîn circustarile de acum.

DESPRE Cardinalele Ferretti se scrie dela marginile Italiei:

„De este iertatu deîn precedentiele lui a concluda la portarea lui cea venitoria, atunci se poate crede, cá s'a aflatu man'a cea vertosa de aguberná luntrea Statulu de si nu nesuatuita dar' în catu-va nestatatoria. În totu colegiulu Cardinaliloru nu siede neci unulu, carele în totu unulu tempu se fia aratatu atât'a resolutiune și atatu de binetognita pricepere ca Ferretti. În cea mai vertosa etate barbatésca, acum în al 52le anu al vietiei, elu se destinse întru cele mai multiforme orasiuni, sisi castigá cunoscentia practica de lucrurile de tota clasea. Cá Delegatu la Rietti în anulu 1831, cându Romaniolii resculati suptumanuducerea lui Sercognani dupa cuprenderea Anconei și a lui S. Leu eráu plecati catra Roma, elui conteni lovindule inapoi sculara asupra cetatei. Ca Nuntiu în Neapole pre tempulu colerei la

anii 1836 și 1837, în midiloculu unei turburari universale, ce acum în multi trecuse în demoralizare, se portá cu un eroismu, cei puse caracteriulu de omu și preutu în cea mai frumoasa lumina. Dupa înaltiarei la Cardinalatu în a. 1839 și la arhiepescopi'a dela Fermo, un'a deîn cele mai frumoase și mai avute episcopi deîn Italia, curundu dupa aceea resigná, precum se aude deîn conflictele cu guberniulu, ce voiá ai restringe drepturile metropolitice. Cá Legatu la Pesaro și Urbino, nu de multu, cu ocaasiunca turburariloru și a resistentiei intrarmate în provincia -și aratá, cum ca, la tempu de lipse, nusi ar pregetá a imbracá plátosi'a preste purpura. E de ase sperá, cumca în Statulu beserecescu, nu va se vina lucrulu pan'la atât'a. Ci dela un omu, ca Ferretti, carele impreuna tari'a caracteriulu și resolutiunea animei cu sentimente stemperate, în carele PIU IX și-va aflá un suatutoriu sinceru și un implenitoriu cu putere de mandatei, numai bine se pote asteptá cu atat'a mai vertosu, cá ci încrederea toturor'a se pare ai esi înainte. Elu e amblatu destulu în lucrurile politice, cunosce starea Italiei și a provinciiloru pontificie mai bine, de catu se nu precepta cum ca trebile Romane trebue se éalta întorcere, de nu voru se le fia urmarea otendentia anarchica, în contr'a caria dupa cum stau acum lucrurile nu voru poté se ajute neci calitatile preescelente neci cea deîn urma voientia a Papei, de nui voru stá în giurui barbati apti și cu energia.“

ROMA, 12: 24 jul. Diariulu de Roma scrie: E întru deplin'a nostra cunoscentia, cum ca Regulamentulu pentru gard'a civica (cetatiána), atatu deîn Roma catu și pentru totu Statulu, s'a complenitu, și se va publicá spre esecutiune catu mai curundu, adeca în septaman'a mai aproape.—Totu acel'asi mai incolo: Pre candu S. Sa se cuprinde cu denumirea Deputatiloru deîn provincii întru întielesulu Circulariulu deîn 19 apr. suntemu autorizati a incunoscentiá, cum ca adunarea Deputatiloru în Roma va avé locu în 5 nov. a. c.—Acceasi Gazeta asecureza, cum ca idea latita în capitala și în provincie, cá si candu trupele austriace s'aru gati a intrá în teritoriulu pontificiu, e lipsita de totu fundamentulu, de ora ce dechiararile diplomatice ce meriteza tota încrederea, nu lasa la indoéla, cum ca ori care se fia aparentiele deîn afara, în neci un modru statulu lucruriloru, pazitu dela 1815 în coccé întogn'a articulu 30 deîn tractatulu dela Vienna, nu se vá scimbá.

Roma, 15: 27 jul. S. S'a demandase ase tienne publice în tote beserecile Romei un Triduu solenne întru multiemita pentru scaparea de reutat'ile unei rescole civile; solenitatile erau defipte pre 25—27 ale acestia; inscientiarea crá tiparita, candu éta Cardinalele Orioli în loculu aceea tramise un Circulariu la tote deregatoriele preutiesei, preîn care se demanda a se tienne în totu Statulu pontificiu o înainte-serbatoria de 9 dile înainte de Sta.-Mari'a- cea- mare cu rogatiuni și multiemiri în tote beserecile, totu deîn aceea cauza.—Principele M. Massimo (deîn cea mai vechia familia romana, ce nendoitu se trage deîntr'a Fabiiloru Maximi), e denumitu Capu-Stabulu gardei cetatiáne.

Ad nr. Gubern. 7927, a. c. (3-1)

R. Consiliu thesaurarial în urm'a determinarei deîn 12 jun. st. u. 2847, înaltia pretiulu fierului

si ocelului ordinariu de nr. I, II si III, ce se sco-
te in baile dein tienutului Hunnedorei, la 30 xr.
c. m. si acest'a in urm'a circustariloru de fa-
cia. Care pre in acést'a se face cunoscutu.

RESINARIU.

(Dupa Transilvania dein Sibiu).

De cele mai mari si in catu pentru industria
si negotiatoria mai insemnate locuri in patri'a
nostra se tiene si Resinariulu, un satu roma-
nescu, la pitioarele jugului de munti ce de catra
amiédia di desparte Transilvania detiér'a roma-
nesca. Resinariulu, nemtiesce Städterdorf, o ora si
giumetate departe de Sibiu, epusu intru o vale
desfataciosă, de pre acaria cea mai aproape cul-
me Cetatea Sibiului cu douesprediece sate impre-
giuru se vedu in cea mai frumoasa panorama. A-
cestu satu, de inceputu, se asiedià pre locul si
fundulu cetatei Sibiului, ci mai tardiu Imperatu-
lu Iosivu II, la a. 1786, lu-decliarà de satu li-
beru, sii asemnà un tienutu propriu despartitute
al cetatei. Dupa protocolulu de mosii de nou in-
trodusu, Resinariulu are 1654 case numerate si
cà la 5000 suflete, si dupa tabel'a de dare dein
a. c. 1847 platesce in cas'a Statului 8146 fl. 38
xr. c. m.

Doue riuri de munte táia satulu curmezisiu;
pre celu mai mare stau 3 mori de farina ce se
tieu de alodiatura, si mai multe mori private
de taiatu-scanduri si de haine. Mai incolo se a-
fla intru acestu satu mare si avutu 3 besereci
frumose, de intre carele un'a se destinge prein
architecturái, marimea, si avuti'a dein launtru in
pictura si sculptura intraurita, de unde si mai a-
lesu meriteza a fi vediuta; alt'a setiene de uniti;
a patri'a e in lucru. Intru un edificiu mare de Scole
pruncii suptu 4 dascalii invétia romanesce, nem-
tiesce si ungresce, ér' dascalii au plat'a cuve-
nentiosa dein cas'a alodiale.

Locuitorii mai avuti, afora de pascutulu vi-
teloru, mai porta si alta negotiatoria, de ora ce
aici in totu anulu dela inceputulu lui Sept. pan'
in capetulu lui Nov. se táia aproape de 100,000,
adeca osuta de mii berbeci, oi si capre, parte de
Transilvania parte de tiér'a romanesca. Cele mai
insemnate deintr'insele sunt: lana, pieli, seu si
casiu; mai pucinu castigu aducu cordele dein ma-
tie, carnea, ósale si cornele.

Totu comericiulu pecuniariu de in aste arti-
cle aducu pre anu preste totu 1 milion fl. w. w.
Cei lalti locuitori mai fora prindere porta negu-
tiatoria cu scanduri si lemne de lucru; cea mai
mare parte inse a locuitoriloru mai seraci si tie-
nu viati'a cu lucrulu maniloru. Barbatii sunt pre-
ste totu lucratori si straduitori, si arfi de doritu,
se se pota aceeași dice si despre femei *); de
almintrea, ambe sexele, si mai alesu celu feme-
iescu, se potu numi tari destatura si de crescutu,
si nu urite. Intr'asemenea si portulu amenduror'a
e frumosu si bine togmitu pan' la invelitori'a capu-
lui femeiloru, carele mai alesu se pare curiosu
strainiloru.

In urm'a cercariloru se aflara in muntii mai
deaprope in giurulu Resinaruilui argintu, plumbu

*) Asta ar fi, de s'ar adeveri, o esceptiune cam rara in
Transilvania, unde femeile preste totu sunt socotite mai
lucratorie cu barbatii. N. R.

siceva arame: de unde de doue ori incepura priva-
ti alucrábái, ci pentru prè pucinulu castigu l'au pa-
rasitu. Un folosu mai de mare momentu ar fi
pentru comunitate, candu, precum se crede, s'ar
aflá vreun stratu de carbuni de piétra. B.

P R I N C I P I A

de limba si scriptura.

XXVII.

Inca si conjugarea a totu tempulu trecutulu per-
fectu in cele lalte persoane, si pentru tote patru
conjugatiunile, e cu ceva diferentia de cum astadi
se graiesce si se scrie. Si ca se ne tienemu de e-
semplele aduse, ei conjuga pre АѢ, СТЕТ, ФЕУ, —
ЗИШ, АЪШ, etc. precum urméza:

АѢ (АѢЮ), АѢШІ, АѢДЕ, — АѢЕМ, АѢЕТ, АѢЕРЪ.
СТЕТ (СТЕТЮ), СТЕТШІ, СТѢТЕ, — СТѢТЕМ, СТѢ-
ТЕТ, СТѢТЕРЪ.

ФЕУ (ФЕУЮ), ФЕУШІ, ФѢУЕ, — ФѢУЕМ, ФѢУЕТ, ФѢУЕРЪ.
ЗИШ, ЗІЕШІ, ЗІЕ, — ЗІЕМ, ЗІЕТ, ЗІЕРЪ.

АЪШ, АЪШІ, АЪЕ, — АЪЕМ, АЪЕТ, АЪЕРЪ.

Asta forma a perfectului, carea in catu ne e
cunoscutu numai in Banatu se mai aude la cesti
dein coce de Dúnare, macar' cà neci la Banaticeni
nu scimu de se afla intru tote asia cum specifi-
caramu aici, nu numai e prea usitata la transdanubiani
carii intogm'a dicu: arupshu, arupseshi, a-
rupse, — arupsemu, arupsetu, arupserá (ve-
di Bojadschi Gramm. p. 85 etc.), — ci si de formele
latine. ecu multu mai aproape. Cine nu vede, cà in
АѢ, СТЕТ, ФЕУ, ЗІШ, АЪШ etc., e intregu latinesculu:
dedi, steti, feci, dixi, duxi; pre cum si in
celelalte persoane. A doua persona dreptu cà o pro-
nunciàm cu ш in locu de al latiniloru sti, ci a-
st'a inca nu e neci o iregularitate in limb'a nostra,
carii si intr'alte cuvente moiamu pre sti in ш
precum dicundu: ВЕШМАНТ in locu de vestimentu,
ПЪШЪЕ in locu de pastiune, ШЪ in locu de ustia
(ostium-a, ital. uscio. leg. Шіо). Noi nu potemu
trece aici neci acea mica luare a minte, de si
nuì dàmu neci un pondu mare, cum ca in unele
ms. vechi latine clasice, ori dein ce cauza se ve-
de ici-colo intru aceeași persona scrisu si in lo-
cu de sti.

Dein esemple nenumerate, ce avemu insemna-
te dein tote cartile mai vechi, pentru angusti-
mea locului, ne vomu restringe numai la pucine-
le, ci credemu, cà de ajunsu.

АѢ (АѢЮ), В0, gen. 16, 5: ѣѢ АѢ АЪЖК
ТНЕ СЛЪЖНИКА МѢ; — 39, 18: ЧЕ КЪНД АѢЮ А СІРІНГІ
КЪ ГАЛЕ МАРЕ; — 40, 11: ШІ ПЪХАРЪЛ А МЪНА АШ Фара-
он АѢЮ. СВ. in titlu: ЖЛАШІ ШІ АѢ АѢ ЛЕ ЧІНЖ-
рін. Par. I. dein gen. I, 29: АЪЪ БЪ АѢЮ ВОЪ. ВВ,
ps. 87, 9: АѢАІЮМЪ ШІ НЪ ШІАМ.

АѢШІ, СВ. ДОН ГАЛАНЦІ АѢШІМІ. PS. 136, 11:
ПОТРІВЪ АРАТА, КАРЪ АѢШІ НОЪ.

АѢЕ, В0, gen. 14, 10: ШІ АѢЕ ФЪГА КРАВА
СОДОМЪЛІ. Ms. ШІ АѢЕ ЕН ОУН ВЕШЕМЕНТ АФРІКАТ, etc.

АѢЕТ, СВ. ФЛАЖАНЦІ ШІМ АѢЕТ МЪНКАРЕ. Ал-
te esemple de acesta forma a persoanei a doua
pl. in т, totu acolo: СІРІНН ЕРА, ШІ МЖ АЪЕЕТ,
ДЕЗЕРКАТ ЕРА ШІ МЖ АЪРЖКАТ, АГЕМНИЦЪ ЕРА ШІ БЕ-
НИТ КЪТРЖ МНЕ; si: ЧѢЛЕ РЪТЖНТЕ НЪ АТСАРЕЕТ, ШІ
ЧѢЛЕ ПІЕРДЪТЕ НЪ ЛЕ КЪЪТАТ, ШІ СІРЪННАТЕЛЕ НЪ ЛЕ
ГАТ, ШІ БЕТѢРЕЛЕ НЪ ЛЕ ВІНДКАТ, ЧЕ ПРЕ ВОШНЪК ПЖ-
КЪТ НЪ ШЛЕ, ШІ ТОТ АЪКЪЛ ПЪТОРЕК ПЪРЖІНТЪЛ etc.

АѢЕРЪ, PS. 68, 26: ШІ АѢЕРЪ АМЖНАРЕТЪ МЪ
ФІАРЕ etc. etc.

S U P L E M E N T U.

V O C A B U L A R I U

Dé numele plantelor transilvane, romanescu, latinescu (dupa Sistema lui Linné, L.), nemtiescu si ungiurescu.

G.

- Galbinaria, serrata tinctoria L., Färberscharte, fűrészelevelűfű.
Garofa, v. viorè.
 Garofilu, Dianthus caryophyllus L., Nelke, szegfű.
 Ghintiurè, gentiana lutea L., Apothekeerenzian, enczián.
 Ghiocóci, leucocum vernum L., Märzglöckchen, egyvirág.
Ghiocelu, v. aisiuru.
Gorónu, v. stegiaru.
Granatu, v. matricè.
 Grâu, triticum cereale L., Weizen, buza.
Grâu-negrú, v. ciormoiagu.
 Greghetiúiu, geranium pratense L., Wiesenstorchschnabel.
 Grozáma-mare, cytisis nigricans L., schwärzlicher Geiszklee, gerezdes zanót.
 Grozáma-mica, genista sagittalis L., pfeilförmiger Ginster, gatyás geneszter.
Gusi-a-porumbului, v. odolamu.
 Gutúiu, cydonia vulgaris, Quittenbaum, birsalma.

H.

- Hemeiu, humulus lupulus L., Hopfen, komlo.
 Hireanu, armoracia rusticana L., Kreen, torma.
 Hirisca, polygonum fagopyrum L., Heidekorn, harieska.
 Hirisca-desa, polygonum dumetorum L., Heckenbuchrinde.
 Hodolanu, crambe tatarica, tatarischer Seekohl.
Horciagu, v. puru.

I.

- Intortielu, cuscuta europaea L., grosze Flachseide, fecskefónal.
 Inu, linum usitatissimum L., Flachs, len.
 Inu-selbatecu, linaria vulgaris L., Flachskraut, vadlen.
 antirrhinum majus L., Gassenlöwenmaul, piros gerezdes.
Iorgovanu v. melinu rosii.
Iorè, v. viorè.
 Isma, v. minta.
 Isopu, hyssopus officinalis L., Ysop, izsóp.
 Jalia жале, v. salbie.
 Jugastru, acer campestre L., Feldahorn, mezei juhárfa.
 Juniperu жунипер, juniperus nana L., Zwergwachholder, apro fenyő.
 juniperus sabina L., Sevenbaum, cziprus fenyő.
 Jupu жуп, pinus pumilio, Krummholzkiefer, görbefenyő.

L.

- Labrusca, v. vitie-selbateca.
 Lasnicioru, solanum dulcamara L., Alpranke, veres ebszölő.
 solanum vulgatum, schwarze Nachtschatten, ebszölő.
 solanum pseudocapsicum L., Korallennachtschatten, klárisfa.
 Laptete-canelui, euphorbia helioscopia L., Wolfsmilch, farkastéj.

Laptete-lupului, v. laptete canelui.

Laptuci, v. salata.

Láuru, Datura stramonium L., Stechapfel, mazlag.

Laurusca, v. vitie selbateca.

Lebenitia, v. lubenitia.

Lemnu-canescu, Daphne mezereum L., Kellershals, farkasbors.

Lemnu-galbenu, v. acrisiu rosii.

Lemnu-puciosu, sorbus aucuparia L., Vogelbeere, barkoczfa.

Lemnu-canelui, evonymus vulgaris, Spindelbaum, kecskerágófű.

Lemnu-canelui, v. Salba-mole.

Lemnu-domnului, artemisia abrotanum L., Eberwurz, istenfája.

Leurda, v. aiu selbatecu.

Leusteannu, v. buruiana de langore,

Lilia-alba, lilium candidum L., weisse Lilie, fejer liliom.

Lilia-galbina, iris pseudoacorus L., gelbe Schwerdtlilie, sárga liliom.

Lilia-rosia, lilium bulbiferum L., Feuerlilie, tüzés liliom.

Lilia-veneta, iris germanica L., deutsche Schwerdtlilie, kék liliom.

Liliacu, v. melinu rosii.

Limba-boului, anchusa officinalis L., gebräuchliche Ochsenzunge, mezei atraczel.

Limba-canelui, cynoglossum officinale L., gebräuchliche Hundszunge, ebnyelvű.

Limba-cerbului, asplenium scolopendrium L., Hirschzunge, szarvaslevelűfű.

Limba-oei, v. platagine.

Limba-vacei, v. limba cerbului.

Limba-vecina, v. limba cerbului.

Linte, lens esculenta, Linse, leucse.

Linte-selbateca, lemma minor L., kleine Wasserlinse, békalencse.

— — v. mazerichia.

Lipianu, v. cod'a vacci.

Lipitoria, asperula arvensis L., Ackersternkraut, békavirág.

Lipitoria-de-vapsitu, asperula tinctoria L., Farbewaldmeister, festő csilágfű.

Loboda, atriplex patula L., weitschweifige Melde, uti laboda.

— — v. Stiru.

Lubenitia, cucurbita citrullus L., Wassermelone, görög dinya.

Lubitiu, myagrum perfoliatum L., Leindotter, kórköly.

Luminè, v. cod'a vacci.

Luminarè, v. cod'a vacci.

Lusca, ornithogallum narbonnense L., französische Vogelmilch, mezei hagyma.

M.

Macesiu, rosa canina L., Hundsrose, vad rozsa.
 Macrisiu, rumex acetosa L., Sauerampfer, mezei sóska.

Macrisiu-caiescu, v. steghe.

Macrisiu-de-gradina, acetosella rotundifolia L., Stumpfblättriger Ampfer, kerti sóska.

Macrisiu-de-spinu, v. acrisiu rosii.

Macrisiu-iepurescu, v. macrisiu trifoiosu.

Macrisiu-latu, v. macrisiu de gradina.

Macrisiulu-calului, v. macrisiu caiescu.

Macrisiu-paserescu, v. macrisioru.

Macrisiu-trifoiosu, oxalis acetosella L., Sauerkelee, erdei sóska.

Macrisioru-trifoiosu, v. macrisiu trifoiosu.
 Macu-albu, papaver somniferum L., Schlafmohn, evómák.
 Macu-de-gradina, v. macu albu.
 Macu-iepurescu, v. macu rosii.
 Macu-rosiu, papaver rhoeas L., Feldmohn, vad mák.
 Macu-selbategu, v. macu rosii.
 Maieranu, origanum majorana L., Majoran, majorána.
 Malacina, v. busniocu.
 Malinu, padus avium, Vogelkirsche, kutyacse-resnye.
 Malinu-negru, ligustrum vulgare L., gemeine Rainweide, fagyalfa, madárhur.
 Malinu-rosiu, syringa vulgaris L., blauer Flieder, borostyán.
 Málva, v. nalba.
 Mam'a-padurei, lathraea squammaria L., Schuppenwurz, fogaesán.
 Mandúla, amygdalus communis L., Mandelbaum, mandolafa.
 Mandula, amygdalus nana L., Zwergmandelbaum, törpe mandolafa.
 Maracinu-albu, v. paducelu.
 Marariu, anethum graveolens L., Dill, kerti kapor.
 Marariulu-canelui, anthemis crotula foetida L., Krótendill, ebkapor.
 Marcetiu, v. aronu.
 Margé, v. clocotiei.
 Măru, malus silvestris, Apfelbaum, almafa.
 Mărulu-lupului, aristolochia clematilis L., gemeine Osterluzei, likasir.
 Mărulu-lupului-rotundu, aristolochia rotunda L., runde Osterluzei, kerék farkasalma.
 Maselária, hyoscyamus niger L., schwarzer Bilsenkraut, disnóbab.
 Maselaria, v. maselaria.
 Maslinu-selbategu, elaeagnus angustifolia L., schmallblättriger Oleaster, ezüstfű.
 Matraguna, v. erb'a codrului.
 Matricé, pyrethrum parthenium, Mutterkraut, nadrafű.
 Mături-de-gradina, chenopodium scoparia L., Besenkraut, seprölaboda.
 Mazere, pisum sativum L., Erbse, borsó.
 Mazerichia, ervum hirsutum L., rauhe Linse, szörös borsoka.
 Mazerichia, vicia sativa L., Futterwicke, a-brakborsó.
 Mazeroiu, v. flore de mazere.
 Meiu, panicum miliaceum L., Hirse, köles.
 Meiu-paserescu, lithospermum officinale L., gebräuchlicher Steinsamen, madárköles.
 Melaiu, v. meiu.
 Melinu, v. malinu.
 Merisioru, pyrola media, Wintergrün, télizöld.
 Mestécanu, betula alba L., gemeine Birke, nyirfa.
 Metacina, melissa officinalis L., Melisse, méhfű.
 Metacina-moldovenésca, dracocephalum moldavia L., türkische Münze, török méhfű.
 Metacina-turcésca, v. metacina moldov.
 Miesionéle, viola odorata L., wohlriechendes Veilchen, kék viola.
 Milotu, v. sovavervu.
 Minciuna, v. platagine.
 Minta-broscésca, mentha aquatica L., Wassermünze, vizi menta.
 Minta-crétia, mentha crispa L., Krausemünze, fodomenta.

Minta-de-campu, v. mintă selbatega.
 Minta-de-munte, calamintha officinalis, Bergmünze.
 Minta-selbatega, mentha silvestris L., wilde Münze, lómenta.
 Minta-turcésca, v. metacina turcesca.
 Mirútia, v. limb'a boului.

Melancholi'a unui sateanu unguru (Urmare).

Da nu aveam dio io, neci altulu nimene in satu. Pan'atunci am totu mersu la carcim'a pe credentia, pan'ce cret'a judovului asia se ingreuie pre spatele nostre, casi candu ar fi fostu obute, si noi beutorii de desuptu . . . duminec'a totu de un'a pan'in dioa alba ne diceau cu ceter'a; apoi luna de multeori nu aveamu cu ce unge curechiulu, de cum va muerile nu ne storcea dein ochi. Vinulu judovului totu intru un'a scadea, da' dio dio pre ravasiulu nostru de ce-de ce crescea.

In giurulu muierii inca atatu s'a mai invertitu, invertitul'aru fi maiestrela, pan'ce o data n'am mai vediutu alte rochii pre ea decatu de cele cu tulipane, in giurulu fetei inca atata atat'a sa'u mai sucitu, catu acum nu iau mai fostu destulu o pete verde in cositia. De tote celea iau datu judovulu in credentia, pentru ca asia le dicea judovulu: deci are jupanulu gazda destula omenia la mine pan' traiesce, apoi ca nu se siede unci iobagitie avute aportá sugna veneta, apoi in urma, ca de candu elu na'u vediutu asia omeni dragalasi cum suntemu noi, vedi noi, estia dein satu.

Pentru ca dio si bolt'ai aducea bine judovului, domne tienelu. Abia se plenira vro doi-trei ani, si éca dein satu micu facu mai orasiu: P'ar fi si facutu dio elu de totu, numai noi se finu potutu tiené rostu cu densulu.

Amu tienutu, catu amu tienutu; da' mai pre urma nis'a ruptu aci'a; pentru ca atat'a merge can'a la apa, pan' odata ise rupe tort'a. A nostra inca s'a ruptu, si apoi se fi vediutu cum fugea care in catrau-lu ducea ochii, si se bucura de iau remasu dein secure toporiste . . . Crediu dio, atunci amu fidatu binetie judovului, da cuii mai pasá atunci de noi; si dealmentrea scia elu bine, ca de pe o vulpe nu poti belí doue piei, macar' de penoi dio au fostu si cam belitu elu, belitul'ar fi mortea; afara dece, ca nu noi, ci elu au fostu vulpea.

Pentru ca asia se întempla totu lucrulu, ca pana candu noi cestia lalti, barbatii, ne amu fostu indulcitu in mirosulu cepului, dumnealoru, jupanesele, totu intendeau ravasiulu pe capulu nostru in bolt'a judovului; pana ce in urma vediuramu ca nui neci in launtru neci afara.

Si déca amu vediutu, ca dein ce a remasu inapoi nu potemu scurtá ravasiulu, dar' a fostu ne aparatu a impleni dein ce era inainte. Déca nu au datu secerisiulu trecutú, ce amu beutu si amu impedobitu, acusi va dá secerisiulu venitoriu', asia ne imbarbatá judovulu, si noi omene-sce amu credintu vorbeii lui, precum elu pre incetu nu numai duminec'a ci si in cele lalte dile lasate de Ddieu au cunoscutu in carcim'a lui.

(Va urmá).

Indreptari. Nr. XXVIII, pag. 147, col. 1, lin. 38 in locu: de care l. de catu. Nr. XXX, pag. 159 col. 1, lin. 13 in locu de caimamii l. caimacamii; totu acolo col. 2, incependu de giosu lin. 9, in locu de; nicei l. miei.